

PREJETO

17-08-2011

G-1100-2A
0202-126/2008
~~III Ips 217/2008-9~~

I Pg 16/2003-157

PREJETO

25.07.2011

VISJE SODIŠČE V LJUBLJANI

**VRHOVNO SODIŠČE
REPUBLIKE SLOVENIJE**

25-07-2011

SKLEP

IN

SODBA

V IMENU LJUDSTVA

Vrhovno sodišče Republike Slovenije je v senatu, ki so ga sestavljali vrhovni sodnica in sodniki Vladimir Balažic, kot predsednik, ter dr. Miodrag Đorđević, Karmen Igljč Stroligo, Aljoša Rupel in mag. Rudi Štravs, kot člani,

v gospodarskem sporu tožeče stranke: (1 ~~_____~~
in ostali¹, ki jo (vseh 1.137 tožnikov) zastopa Odvetniška družba Čeferin o. p., d. n. o.

1

~~_____~~

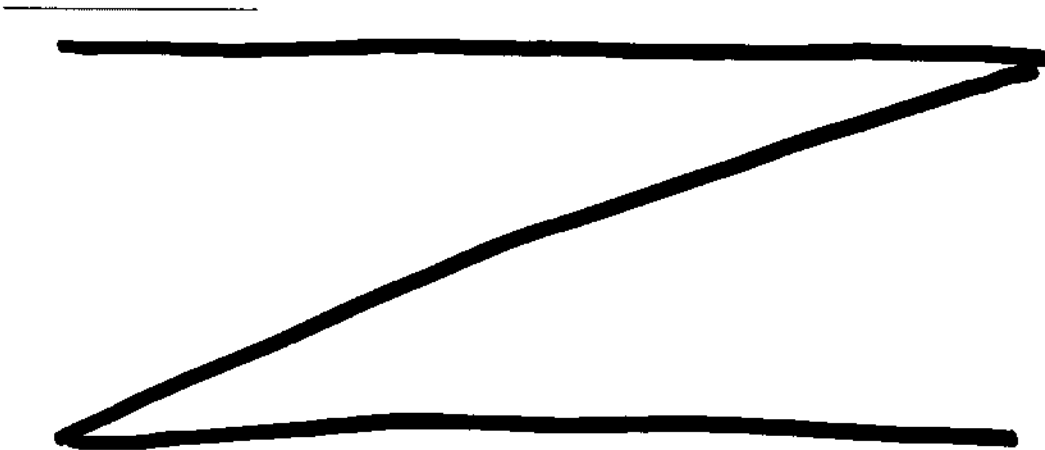
iz Grosupljega, zoper toženo stranko: (1) **REPUBLIKA SLOVENIJA**, ki jo (prvo toženko) zastopa Državno pravobranilstvo v Ljubljani, in (2) **AGENCIJA ZA TRG VREDNOSTNIH PAPIRJEV**, Poljanski nasip 6, Ljubljana, ki jo (drugo toženko) zastopa Odvetniška družba Zdolšek iz Ljubljane,

zaradi **plačila odškodnin**,

o **reviziji tožeče stranke** (razen 205. tožnice

 zoper sodbo Višjega sodišča v Ljubljani I Cpg 223/2007 z dne 19. 12. 2007, v zvezi s sodbo Okrožnega sodišče v Ljubljani V Pg 16/2003 z dne 10. 3. 2005,

na seji **5. julija 2011**

SKLENILO:

- I. Revizija 1.-6., 9.-10., 12.-15., 17.-24., 26.-27., 29.-30., 32.-38., 44.-47., 49.-50., 53., 55., 57.-58., 60.-62., 64., 67.-71., 73., 75.-80., 82.-96., 98.-110., 112.-123., 125.-131., 133., 136.-139., 141., 143.-145., 147.-148., 150.-153., 155., 157., 159.-170., 172.-173., 176.-179., 183.-204., 206., 208.-209., 212.-214., 216., 218.-229., 231.-237., 240.-248., 251.-255., 257.-258., 261.-264., 266.-272., 274.-277., 279.-282., 285.-288., 292.-295., 297.-300., 302.-304., 306.-307., 309.-311., 314.-316., 318.-319., 321., 324.-326., 328., 330.-334., 337.-340., 344.-348., 350.-354., 356.-358., 360.-361., 364.-368., 370.-371., 373.-384., 386.-391., 393.-401., 403.-408., 410., 412.-413., 415.-416., 418.-420., 422.-424., 426.-432., 435., 437.-438., 440., 442.-447.², 449.-450., 453., 455.-457., 460.-469., 472.-475., 477.-480., 482., 484.-486., 491.-518., 523.-537., 539.-541., 543., 545.-553., 555., 558.-560., 562.-564., 566., 568., 570.-574., 577.-584., 586., 588.-590., 594.-597., 600.-604., 606., 608.-615., 617.-634., 637.-669., 671.-672., 674., 676.-687., 689., 691., 693.-697., 699.-701., 703.-704., 706.-718., 721.-728., 730.-733., 735.-738., 740.-742., 744.-745., 747.-754., 756.-758., 760.-762., 765.-782., 784.-801., 803.-804., 806.-823., 825., 828.-834., 836.-842., 844.-846., 848.-864., 867.-869., 873., 875.-877., 880., 882.-884., 886.-887., 889.-895., 897.-902., 904.-910., 912.-918., 920.-922., 925.-927., 929.-931., 933.-934., 936.-938., 940.-944., 947.-949., 951.-965., 969.-971., 973.-978., 981.-983., 987., 989.-999., 1.001.-1.004., 1.006.-1.008., 1.010.-1.015., 1.117.-1.018, 1.020.-1.024., 1.028.-1.041., 1.043.-1.049., 1.052.-1.054., 1.056., 1.058.-1.061., 1.063.-1.068., 1.070.-1.073, 1.076., 1.079., 1.081., 1.083.-1.088., 1.090.-1.092., 1.096.-1.098., 1.100.-1.101., 1.103.-1.112., 1.114.-1.115., 1.117.-1.121., 1.123.-1.129. in 1.131.-1.137. tožnice se zavrže.³

2

3 Okrožno sodišče v Ljubljani je s sklepom V Pg 16/2003 z dne 28. 8. 2008 že zavrгло revizije 7., 11., 25., 41., 111., 124., 132., 135., 149., 154., 180.-181., 250., 259., 273., 291., 296., 301., 320., 322.-323., 329., 362.-363., 392., 402., 414., 417., 441., 451., 471., 481., 487.-489., 519., 521., 538., 542., 554., 592., 635., 698., 702., 720., 729., 739., 743., 746., 783., 802., 827., 843., 847., 865., 870.-871., 874., 879., 881., 888., 903., 924., 932., 966.-967., 1.005., 1.016., 1.019., 1.050., 1.055., 1.074.-1.075., 1.093.-1.095. in 1.113. tožnice.

IN

RAZSODILO:

- II. Revizija 8., 16., 28., 31., 39.-40., 42.-43., 48., 51.-52., 54., 56., 59., 63., 65.-66., 72., 74., 81., 97., 134., 140., 142., 146., 156., 158., 171., 174.-175., 182., 207., 210.-211., 215., 217., 230., 238.-239., 249., 256., 260., 265., 278., 283.-284., 289.-290., 305., 308., 312.-313., 317., 327., 335.-336., 341.-343., 349., 355., 359., 369., 372., 385., 409., 411., 421., 425., 433.-434., 436., 439., 448., 452., 454., 458.-459., 470., 476., 483., 490., 520., 522., 544., 556.-557., 561., 565., 567., 569., 575.-576., 585., 587., 591., 593., 598.-599., 605., 607., 616., 636., 670., 673., 675., 688., 690., 692., 705., 719., 734., 755., 759., 763.-764., 805., 824., 826., 835., 866., 872., 878., 885., 896., 911., 919., 923., 928., 935., 939., 945.-946., 950., 968., 972., 979.-980., 984.-986., 988., 1.000., 1.009., 1.025.-1.027., 1.042., 1.051., 1.057., 1.062., 1.069., 1.077.-1.078., 1.080., 1.082., 1.089., 1.099., 1.102., 1.116., 1.122. in 1.130. tožnice se zavrne.⁴
- III. Tožnice same krijejo stroške revizije.
- IV. Tožnice morajo drugi toženki nerazdelno povrniti 1.652,40 EUR stroškov revizijskega odgovora, v 15 dneh od vročitve te odločbe, v primeru zamude z zakonskimi zamudnimi obrestmi od šestnajstega dne od vročitve te odločbe do plačila.

OBRAZLOŽITEV:

Dosedanji potek postopka

1. 205. tožnica je umaknila tožbo, medtem ko je sodišče prve stopnje z uvodoma navedeno sodbo zavrnilo tožbeni zahtevek ostalih 1.136 tožnic (vlagateljic v vzajemne sklade, ki jih je upravljala družba za upravljanje investicijskih skladov Proficia-Dadas d. o. o.) na nerazdelno plačilo odškodnin s strani prve toženke (zaradi neustrezne zakonodaje in neizvajanja nadzora nad poslovanjem druge toženke) ter druge toženke (zaradi nezakonitega sklepa o določitvi največjega obsega vrednosti sredstev vzajemnih skladov, ki jih lahko upravlja posamezna družba za upravljanje, in zaradi opustitve javnega obvestila vlagateljic v sklade v upravljanju Proficia-Dadas d. o. o., da Poslovni sistem Dadas d. d. dolga, prevzetega od Proficia-Dadas d. o. o., najverjetneje ne bo sposoben poplačati). Tožnice kot škodo vtožujejo višino sredstev, ki so jim pripadala iz naslova predložitve investicijskih kuponov na unovčenje, ki jih niso prejele.

⁴ Okrožno sodišče v Ljubljani je s sklepom V Pg 16/2003 z dne 28. 8. 2008 že zavrglo revizije 273., 402., 451., 481., 538., 635., 698., 1.055. in 1.093. tožnice.

2. Sodišče druge stopnje je z uvodoma navedeno sodbo zavrnilo pritožbo tožnic in potrdilo sodbo sodišča prve stopnje.
3. Proti sodbi sodišča druge stopnje so tožnice vložile revizijo zaradi bistvenih kršitev določb postopka in zmotne uporabe materialnega prava. Prvenstveno so predlagale spremembo sodb sodišč nižjih stopenj z ugoditvijo tožbenemu zahtevku, podrejeno pa njuno razveljavitev z vrnitvijo zadeve sodišču prve stopnje v novo sojenje. Poleg tega so zahtevale povrnitev stroškov revizije z zakonskimi zamudnimi obrestmi.
4. Druga toženka je na revizijo odgovorila. Predlagala je njeno zavrnitev in zahtevala povrnitev stroškov revizijskega odgovora z zakonskimi zamudnimi obrestmi. Pri tem se je sklicevala na svoja predhodno izražena stališča, ki pa jih Vrhovno sodišče ni upoštevalo, saj bi morala druga toženka vse, kar je želela uveljavljati v revizijskem postopku, navesti v odgovoru na revizijo.
5. Revizija je bila vročena tudi Vrhovnemu državnemu tožilstvu Republike Slovenije.

Mednarodna pristojnost.

6. V uvodu tretje navedeni pravni naslednik 447. tožnice je _____
_____ kar pomeni, da gre v obravnavanem sporu za spor z mednarodnim elementom, za katerega je v skladu s prvim odstavkom 48. člena Zakona o mednarodnem zasebnem pravu in postopku (v nadaljevanju ZMZPP) podana pristojnost sodišča Republike Slovenije, konkretno (glede na sklep Višjega sodišča v Ljubljani I Cpg 909/2002 z dne 2. 10. 2002) Okrožnega sodišča v Ljubljani.

Uporabljeno procesno pravo.

7. Spremembe in dopolnitve Zakona o pravdnem postopku (v nadaljevanju ZPP; Ur. l. RS, št. 26/1999 – 52/2007), uveljavljene 1. 10. 2008 (v nadaljevanju ZPP-D; Ur. l. RS, št. 45/2008), na odločanje o reviziji niso vplivale, ker je bila sodba sodišča prve stopnje izdana 10. 3. 2005, kar je pred tem (drugi odstavek 130. člena ZPP-D).

Nedovoljenost revizije določenih tožnic.

8. Tožnice so fizične in pravne osebe⁵, toženki pa sta država in Agencija za trg vrednostnih papirjev (v nadaljevanju ATPV). Slednja je opravljala naloge, določene z Zakonom o trgu vrednostnih papirjev (v nadaljevanju ZTVP) ter Zakonom o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (v nadaljevanju ZISDU), pri čemer je delovala v javnem interesu z namenom zaščite investitorjev in razvoja trga vrednostnih papirjev (tretji odstavek 147. člena ZTVP). Zato jo je mogoče šteti za subjekt iz drugega odstavka 482. člena ZPP.
9. Spor med gospodarskimi družbami in državo (prvo toženko) je gospodarski spor po subjektivnem kriteriju iz 1. točke prvega odstavka 481. člena ZPP. Enako spor med gospodarskimi družbami in Agencijo (drugo toženko). Pravila o postopku v gospodarskem sporu pa po izrecni določbi 484. člena ZPP veljajo tudi za v tem sporu na strani tožečih gospodarskih družb udeležene fizične osebe, ki so (glede na sklep Višjega sodišča v Ljubljani I Cpg 909/2002 z dne 2. 10. 2002) materialni (ne pa formalni) sosporniki⁶.
10. Ker je ZPP v 490. členu določal, da »revizija v gospodarskih sporih ni dovoljena, če vrednost spornega predmeta glede izpodbijanega dela pravnomočne sodbe ne presega 5.000.000 tolarjev«, je Vrhovno sodišče na podlagi 377. člena ZPP zavrglo revizije tistih tožnic, katerih tožbeni zahtevki ne presega navedenega zneska (1. točka izreka), ker tega v mejah svojih pravic iz prvega odstavka 374. člena ZPP ni storilo že sodišče prve stopnje. Vsaka tožnica v sporu je namreč samostojna stranka (195. člen ZPP).

Uporabljeno materialno pravo.

11. Kot navedeno, gre v obravnavanem sporu (zaradi plačila nepogodbenih odškodnin) za spor z mednarodnim elementom, za katerega se v skladu s prvim odstavkom 30. člena ZMZPP in prvim odstavkom 55. člena ZMZPP uporabi pravo Republike Slovenije, kjer naj bi bilo storjeno protipravno dejanje in kjer naj bi nastopile škodljive posledice.
12. Tako se uporabijo določbe ZISDU, pri čemer je za presojo morebitne protipravnosti ravnanja druge toženke v odškodninskem sporu ključen tretji odstavek 112. člena ZISDU, ki določa, da »lahko Agencija v primeru naravnih

5

6 Sodišče druge stopnje je ugotovilo, da »tožniki od toženk zahtevajo nerazdelno plačilo odškodnine zaradi njihovih nezakonitih ravnanj«, v zvezi s čimer je (po presoji Vrhovnega sodišča) pravilno zaključilo, da »se tožbeni zahtevki opirajo na isto dejansko in pravno podlago« (glej četrti odstavek obrazložitve na 24. strani navedenega sklepa).

katastrof, vojne, civilnih nemirov, zaprtja bank ali borze, hudih motenj v transakcijah z devizami ali vrednostnimi papirji ali drugih podobnih hujših motenj izda odredbo, s katero v celoti ali delno začasno prekine poslovanje investicijskih skladov».

13. Sicer pa se uporabijo določbe o odškodninski odgovornosti, vsebovane v Zakonu o obligacijskih razmerjih ((v nadaljevanju ZOR) – glede druge toženke)⁷ oziroma v Ustavi Republike Slovenije ((Ustavi) – glede prve toženke)⁸.

Neutemeljenost revizije ostalih tožnic.

Dejansko stanje.

14. V primeru nepravilnega ravnanja Agencije (kot nosilke javnih pooblastil), bi lahko bila podana njena odškodninska odgovornost.⁹ Ker izpodbijanje dejstev (okolščin konkretnega primera), ki so bila podlaga za materialnopravni zaključek o neprotipravnosti ravnanja Agencije, pomeni nedopustno poseganje v dejansko stanje (tretji odstavek 370. člena ZPP), kot ga je ugotovilo sodišče prve stopnje ter preizkusilo (in povzelo) sodišče druge stopnje, Vrhovno sodišče takšnih revizijskih navedb ni upoštevalo in nanje ni odgovarjalo.¹⁰

Postopkovne kršitve.

15. Tožnice so v zvezi z ugotavljanjem dejanskega stanja sodiščema (nižjih stopenj) očitale, da nista izvedli »niti enega samega predlaganega dokaza«, s čimer naj bi jim bile kršene pravice do obravnavanja pred sodiščem, kontradiktornega postopka in poštenega sojenja. Vendar ta očitek ni utemeljen, saj sodišče ni dolžno izvesti predlaganih dokazov, če po njegovi materialnopravni presoji niso pomembni za odločitev (pri čemer pa mora njihovo zavrnitev ustrezno obrazložiti, kar je sodišče

7 Škoda naj bi tožnicam nastala v obdobju »od 20. 3. 1996 do 14. 6. 1996«, to je v času nezakonitosti Sklepa Agencije o določitvi največjega obsega vrednosti sredstev vzajemnih skladov, ki jih lahko upravlja posamezna družba za upravljanje (v nadaljevanju Sklepa). Ker takrat še niso veljale določbe Obligacijskega zakonika (OZ; Ur. l. RS, št. 83/2001), veljati so začele šele l. l. 2002, je Vrhovno sodišče pri odločanju o reviziji uporabilo (ustrezne) določbe ZOR.

8 Prvi odstavek 26. člena Ustave določa, da »ima vsakdo pravico do povračila škode, ki mu jo v zvezi z opravljanjem službe ali kakšne druge dejavnosti državnega organa, organa lokalne skupnosti ali nosilca javnih pooblastil s svojim protipravnim ravnanjem stori oseba ali organ, ki tako službo ali dejavnost opravlja«.

9 To razmerje je civilnopravnega značaja, saj se tiče premoženjskopravnega zahtevka, ki izvira iz nepravilnega ravnanja Agencije. Takšno civilnopravno razmerje pa se v skladu s l. členom ZPP obravnava in razrešuje po določbah ZPP, kar je Vrhovno sodišče pojasnilo že v svoji sodbi III Ips 63/95 z dne 20. 6. 1996.

10 Gre za pojasnjevanje okoliščin, na podlagi katerih sta sodišči nižjih stopenj sklepali o pretrganju vzročne zveze med časovno neomejenostjo Sklepa in vtoževano škodo; okoliščin, zaradi katerih so vlagateljice soglašale, da jim terjatve iz naslova predložitve investicijskih kuponov na unovčenje poplača prevzemnik dolga Poslovni sistem Dadas d. d.; ter ravnanj vlagateljic v okoliščinah domnevnega borznega zloma.

prve stopnje storilo¹¹). Poleg tega tožnice niso uspеле izpodbiti materialnopravne presoje sodišč nižjih stopenj o nepomembnosti neizvedenih dokazov (sodišče namreč ni dolžno izvesti vseh predlaganih dokazov, temveč le tiste, ki so pomembni za odločitev), neizvedenih dokazov pa tudi sicer niso konkretizirale.

16. Tožnice so v zvezi z ugotavljanjem dejanskega stanja sodiščema (nižjih stopenj) še očitale, da sta se sklicevali »zgolj na dokaze, to je odločbe in sklepe, sprejete v drugih postopkih, v katerih [same] ni[so] mogl[e] sodelovati«¹², s čimer naj bi bila kršena njihova pravica do izjave. Vendar očitek ni upošteven, saj tožnice s pritožbo niso izpodbijale dejanskega stanja (oziroma časovnega sosledja dogodkov), ki ga je sodišče prve stopnje ugotovilo z vpogledom odločb Vrhovnega in Ustavnega sodišča (v zvezi z njimi pa tudi odločb Agencije, predhodno izdanih v postopku nadzora), medtem ko ga z revizijo glede na tretji odstavek 370. člena ZPP več ne morejo izpodbijati. Poleg tega tožnice niso konkretizirale, česa niso mogle izjaviti oziroma katerih stališč in dokazov niso mogle predstaviti.
17. Tožnice so sodbama sodišč nižjih stopenj očitale, da sta »nerazumljivi in v nasprotju sami s seboj«, vendar pa iz nadaljnjega besedila revizije (o operativnih vzrokih padca SBI in reakcijah vlagateljic na padec borznega indeksa) izhaja, da so tožnice v zvezi s tem vsebinsko izpodbijale ugotovljeno dejansko stanje, ne pa uporabe določb postopka.
18. Tožnice so očitale sodišču (očitno sodišču druge stopnje, saj je namreč predmet izpodbijanja sodba sodišča druge stopnje), da iz njegove »sodbe ostaja nejasno, kateri od 3.500 vlagateljev v vzajemne sklade Proficie naj bi pristali na moratorij in za koliko časa« ter »kako lahko sodba trdi, da je bilo z vključitvijo skrbnika premoženje preneseno izven nadzora ATVP«. Vendar se očitek (ki očitno meri na absolutno bistveno postopkovno kršitev iz 14. točke drugega odstavka 339. člena ZPP) ne nanaša na odločilna dejstva. Poleg tega gre pri prvem citatu za povzetek tožbenih navedb tožnic, pri drugem pa vsebinsko za nestrinjanje tožnic z materialnopravnimi zaključki sodišča druge stopnje (o tem glej v nadaljevanju).
19. Tožnice so nadalje očitale, da se sodišče (druge stopnje) ni opredelilo do 112. člena ZISDU (glede na nadaljnje besedilo revizije je očitno mišljen tretji odstavek 112. člena ZISDU), vendar pri tem vsebinsko ne gre za uveljavljanje absolutne bistvene postopkovne kršitve iz 14. točke drugega odstavka 339. člena ZPP, temveč zmotne uporabe materialnega prava (o tem glej v nadaljevanju).

11 Glej zapisnik o glavni obravnavi z dne 10. 3. 2005, iz katerega izhaja, da je ostale dokazne predloge zavrnilo »kot nepotrebne«.

12 Tožnice niso izkazale (tega niti niso konkretno zatrjevale), da so svojo udeležbo v postopku pred Agencijo (v skladu z drugim odstavkom 163. člena ZTVP) ali v (pritožbenem) postopku pred Vrhovnim sodiščem (v skladu z 206. oziroma 209. členom takrat veljavnega ZPP/77 in v zvezi s tretjim odstavkom 170. člena ZTVP) neuspešno priglasile.

20. Končno so tožnice očitale sodišču (druge stopnje), da je podano nasprotje med trditvami druge toženke in sodbe, »da naj bi dosegli dobiček vsi skladi hkrati ali celo višali ceno delnice«, vendar pri tem ne gre za notranje nasprotje med razlogi sodbe, niti za nasprotje o odločilnih dejstvih med tem, kar se navaja v razlogih sodbe o vsebini listin ali zapisnikov o izpovedbah v postopku, in med samimi temi listinami oziroma zapisniki, kar sicer oboje predstavlja absolutno bistveno postopkovno kršitev iz 14. točke drugega odstavka 339. člena ZPP.
21. Tožnice so posebej ugovarjale nepristranosti sodišča, konkretno neizločitvi predsednice in članice senata, ki je odločil na drugi stopnji. Vendar morebitno sodelovanje višjih sodnic na Šoli za sodnike in referente v sodnem registru, ki jo je organiziral Center za izobraževanje pri Ministrstvu za pravosodje Republike Slovenije, ne predstavlja okoliščine, ki bi vzbujala dvom o njuni nepristranosti (6. točka 70. člena ZPP), kar pomeni, da ni podana bistvena postopkovna kršitev iz prvega odstavka 339. člena ZPP v postopku pred sodiščem druge stopnje (2. točka prvega odstavka 370. člena ZPP). Tovrstne šole so namreč organizirane v okviru programa izobraževanja registrskih sodnikov in referentov.

Materialno pravo.

22. Ustavno sodišče je z odločbo U-I-77/96 z dne 16. 5. 1996 ugotovilo, da je Sklep o določitvi največjega obsega vrednosti sredstev vzajemnih skladov, ki jih lahko upravlja posamezna družba za upravljanje (Ur. l. RS, št. 17/96), v neskladju z ZISDU (Ur. l. RS, št. 6/94), ker ne določa časovne omejitve ukrepa. V zvezi s tem je (v 30. točki obrazložitve) ugotovilo, da je Agencija Sklep izdala v okviru pooblastila iz tretjega odstavka 112. člena ZISDU, da pa ukrepa v nasprotju z zakonskim pooblastilom ni časovno omejila. Vendar iz navedenega ni mogoče razbrati očitane »kršitve načela jasnosti zakonov iz 2. člena Ustave«. Vrhovno sodišče namreč sprejema razlago Ustavnega sodišča (v 28. točki obrazložitve njegove odločbe), da je bil ukrep (Sklep) Agencije v okviru zakonskega pooblastila iz tretjega odstavka 112. člena ZISDU, kar pomeni, da je lahko Agencija namesto Sklepa, s katerim bi v celoti ali delno začasno prekinila poslovanje investicijskih skladov, sprejela tudi blažji ukrep in [tako kot v obravnavanem primeru] poslovanje investicijskih skladov samo omejila. Iz navedenega tudi ni mogoče razbrati očitane »kršitve načela pravne varnosti«. Agencija je namreč lahko sporni Sklep sprejela v primeru obstoja posebnih

okolščin, ki jih je predvideval zakon, to je okoliščin, ki so se nanašale na neko konkretno stanje na trgu vrednostnih papirjev. Ob obstoju takšnih okoliščin¹³ pa Agencija zaradi delovanja v javnem interesu ni bila samo upravičena, ampak tudi dolžna ukrepati zaradi zaščite investitorjev in razvoja trga vrednostnih papirjev.

23. Tožnice so Sklepu druge toženke očitale tudi retroaktivnost, ker »je bilo premoženje tožnikov omejeno na 3,5 milijarde SIT v času, ko je doseglo višino 5,7 milijarde SIT«. Vendar pri izdaji Sklepa ni šlo za urejanje razmer na trgu vrednostnih papirjev za nazaj, temveč v skladu z zakonskim pooblastilom iz tretjega odstavka 112. člena ZISDU za uresničitev zakonitega cilja, konkretno za odpravo nastalih motenj v transakcijah z vrednostnimi papirji. Prva tako ni šlo za »kaznovanj[e] DZUjev ali celo vlagateljev«, temveč za intervencijo Agencije na trgu vrednostnih papirjev.
24. Sicer pa je zatrjevano odškodninsko odgovornost države in Agencije treba presojati po stanju na trgu vrednostnih papirjev ob izdaji ukrepa, pri čemer je treba upoštevati, da je bila Agencija pristojna in odgovorna za nadzor nad ravnanji na trgu vrednostnih papirjev, država pa za »spremljanje stanja trga vrednostnih papirjev z namenom pravne ureditve problematike trga vrednostnih papirjev, ki jo zazna Agencija pri svojem delu«¹⁴. Ob upoštevanju tega se pokaže, da je neutemeljen očitke tožnic, da je prva toženka »preslepila vlagatelje oziroma tožnike, da [Agencija] dobro opravlja dela in da ščiti vlagatelje«. Agencijo je bila namreč ustanovljena z ZTVP (prvi odstavek 147. člena) kot neodvisna organizacija (prvi odstavek 147. člena ZTVP). Nadzor nad njenim poslovanjem je sicer opravljal Državni zbor (prvi odstavek 175. člena ZTVP), kateremu je morala polletno poročati o stanju na trgu vrednostnih papirjev (151. člen ZTVP) in mu predložiti v potrditev letno poročilo o svojem delu (152. člen ZTVP), vendar le v zakonodajnem pogledu. Nadzor nad zakonitostjo, namembnostjo ter gospodarno in

13 Gre za visoko izkazano, v resnici pa nerealno stopnjo donosov v vzajemne sklade, ki jih je upravljala Proficia-Dadas d. o. o., ki je bila posledica načrtovanega uravnavanja cen določenih delnic, kar je povzročilo bistveno povečan priliv denarnih sredstev v te sklade. Visoki prilivi so bili posledica manipulacije Proficia-Dadas d. o. o. pri trgovanju z vrednostnimi papirji s Proficia-Dadas d. o. o. kapitalsko ali personalno povezanih družb (z delnicami Dadas, Profin in MKZ), kar je pripeljalo do pojava, poimenovanega 'fenomen spirale'. Zaradi bistveno povečanega priliva sredstev v vzajemne sklade v obdobju od 1. 1. 1996 do 18. 3. 1996, pri čemer v tem obdobju ni bila v borzno kotacijo uvrščena nobena nova delnica, je prišlo do povečanega povpraševanja po vrednostnih papirjih in s tem do umetnega napihovanja cen na borzi, kar je imelo povratni učinek na višje donose vzajemnih skladov, to pa bi lahko pripeljalo do multiplikacije na vedno višji ravni (glej prvi odstavek obrazložitve na 61. strani sodbe sodišča prve stopnje).

Gre tudi za sklepanje poslov (v obdobju od 1. 1. 1996 do 18. 3. 1996) med Proficia-Dadas d. o. o. ter z njo personalno in kapitalsko povezano Priom d. o. o. (ki je bila v 100% lasti Davorina Sadarja), ko je Priom d. o. o. vrednostne papirje, ki jih je kupila od posameznega sklada, še isti ali naslednji dan prodala drugemu skladu, to je poslov, ki so zaradi prikazovanih kapitalskih dobičkov omogočali prikazovano rast vrednosti cene premoženja (v nadaljevanju VEP) skladov, ki je bila posledica manipulacije z namenom oblikovanja cen delnic in posledičnega dviga VEP vzajemnih skladov v upravljanju Proficia-Dadas d. o. o. (glej drugi odstavek obrazložitve na 61. strani sodbe sodišča prve stopnje).

Te okoliščine je povzelo tudi Ustavno sodišče (v 12.-19. točki obrazložitve odločbe U-I-77/96 z dne 16. 5. 1996) in se nanje sklicevalo (glej 27. točko. Obrazložitve iste odločbe).

14 Glej drugi (prvi samostojni) odstavek obrazložitve na 33. strani sodbe sodišča druge stopnje.

učinkovito rabo sredstev Agencije je namreč opravljalo Računsko sodišče (drugi odstavek 175. člena ZTVP), nadzor nad zakonitostjo in pravilnostjo njenih odločb pa Vrhovno sodišče (169. in 170. člen ZTVP) ter v določenih primerih tudi Ustavno sodišče.¹⁵

25. Ustavno sodišče je ugotovilo, da je Agencija s Sklepom začasno omejila vplačilo novih investicijskih kuponov. Ker pri tem ni določila roka veljavnosti Sklepa, je prekoračila pooblastilo iz tretjega odstavka 112. člena ZISDU, saj je bil z njim trajno določen največji obseg vrednosti sredstev vseh vzajemnih skladov, ki jih upravlja posamezna družba za upravljanje (29. točka obrazložitve odločbe U-I-77/96 z dne 16. 5. 1996). Zato je Agencija 12. 6. 1996 Sklep dopolnila tako, da ga je časovno omejila z veljavnostjo do 31. 10. 1996, kolikor naj bi očitno bilo potrebno za odpravo ugotovljenih motenj oziroma za vzpostavitev normalnega stanja na trgu vrednostnih papirjev. ZISDU (v tretjem odstavku 112. člena) sicer ni podrobneje določal začasnosti ukrepanja, vendar pa gre pri pojmu začasnosti za nedoločen pravni pojem¹⁶, za nedoločeno časovno komponento, ki jo je Agencija v obravnavanem primeru glede na ugotovljena dejstva oziroma okoliščine življenjskega primera ustrezno zamejila.
26. Končno ni utemeljen očitok tožnic, da je »drugotožena« (v kontekstu navedb iz drugega odstavka na 4. strani revizije pravilno sodišče druge stopnje) nezakonit del Sklepa »uporabila za svojo odločitev«. Ustavno sodišče je namreč ugotovilo, da je Agencija Sklep izdala v okviru pooblastila iz tretjega odstavka 112. člena ZISDU, le da v nasprotju z zakonskim pooblastilom ukrepa časovno ni omejila (30. točka obrazložitve odločbe U-I-77/96 z dne 16. 5. 1996). Vendar pa sta sodišči nižjih stopenj v okviru ugotovitve dejanskega stanja in njegovega preizkusa ugotovili, da je bila vtoževana škoda posledica protipravnega ravnanja Proficia-Dadas d. o. o., zaradi katerega je izgubila dovoljenje za upravljanje investicijskih skladov, in napačne ekonomske odločitve tožnic, ne pa »protipravn[ega] ravnanj[a] drugotožene stranke, ki se je kazalo v časovno neomejeni veljavnosti sklepa z dne 20. 3. 1996 in vse do 12. 6. 1996«. ¹⁷ Poleg tega je vprašanje vzročne zveze (med protipravnim ravnanjem in vtoževano škodo)

15 Glej drugi (prvi samostojni) odstavek obrazložitve na 33. strani sodbe sodišča druge stopnje.

16 Nedoločenim pravnim pojmom iz ZTVP sta lahko Agencija in sodišče z uporabo metod razlage dali takšno vsebino, ki je bila skladna z Ustavo in zakonom.

17 Sodišče druge stopnje je tako ugotovilo, da »tisti vlagatelji, ki se za predložitev investicijskih kuponov na vnovčenje in prevzem dolga niso odločili, pač pa so bila preostala sredstva vzajemnih skladov prenešana v upravljanje Kmečki družbi, škode niso utrpeli« (glej zadnji stavek drugega odstavka na 31. strani njegove sodbe).

Sodišče druge stopnje je tudi ugotovilo, da tožnice niso navedle niti dokazale, kolikšen je bil pritisk investitorjev na vzajemne sklade oziroma DZU Proficia-Dadas d. o. o., je padec vrednosti premoženja tožnic zaradi povečanih zahtev po izplačilu investicijskih kuponov ostal na hipotetični ravni, saj v ugotovljenem dejanskem stanju ni imel podlage. Sicer pa ukrep druge toženke ni pomenil likvidacije skladov v upravljanju Proficie-Dadas d. o. o., saj ji ni bilo onemogočeno poslovanje oziroma upravljanje z obstoječim premoženjem vzajemnih skladov (glej zadnji odstavek obrazložitve na 29. strani njegove sodbe, ki se nadaljuje s prvim odstavkom obrazložitve na 30. strani njegove sodbe).

dejansko vprašanje, kar pomeni, da ni predmet revizijskega preizkusa (tretji odstavek 370. člena ZPP). Ugotavljanje elementov, ki sestavljajo pravno relevantno vzročno zvezo, je namreč ugotavljanje pravno relevantnega dejanskega stanja (pravno relevantnih dejstev).

27. S tem je revizijsko sodišče presodilo revizijske navedbe, ki so bile (po njegovi materialnopравни presoji) odločilnega pomena. Ker je njihova presoja pokazala, da niso utemeljene, je Vrhovno sodišče revizije ostalih tožnic v skladu s 378. členom ZPP zavrnilo (II. točka izreka).

Odločitev o revizijskih stroških.

28. Tožnice z revizijo niso uspele, zaradi česar v skladu s prvim odstavkom 165. člena ZPP same krijejo njene stroške (III. točka izreka).
29. Tožnice z revizijo niso uspele, zaradi česar morajo drugi toženki v skladu s prvim odstavkom 165. člena ZPP (v povezavi s 155. členom ZPP) in tretjim odstavkom 161. člena ZPP nerazdelno povrniti 1.652,40 EUR stroškov revizijskega odgovora (IV. točka izreka). Gre za 1.377,00 EUR stroškov sestave revizijskega odgovora z 275,40 EUR (20%) davka na dodano vrednost. Ne pa tudi za stroške sodnih taks za revizijski odgovor, saj druga toženka ni izkazala njihovega plačila.¹⁸
30. Od priznanih stroškov gredo drugi toženki skladno s Pravnim mnenjem občne seje Vrhovnega sodišča z dne 13. 12. 2006 (objavljenim v Pravnih mnenjih I/2006) tudi zahtevane zakonske zamudne obresti, in sicer od dneva morebitne zamude do dneva njihovega plačila.

Ljubljana, 5. julij 2011

Predsednik senata:
Vladimir Balažič, l.r.

Ta prepis je soglasen z izvornikom.
Podpis pristojnega delavca sodišča

¹⁸ Izterjava sodnih taks za odgovor na revizijo je medtem tudi zastarala (v skladu s prvim odstavkom 9. člena Zakona o sodnih taksah (ZST)).